

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 276/2021-40

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Michalom Feciľakom, advokátom, Jesenná 8, Prešov, proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 8Co/165/2014 z 19. apríla 2017 a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 8Cdo/30/2018 z 29. októbra 2019 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. februára 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov zrušiť a vec vrátiť Krajskému súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) na ďalšie konanie. Zároveň si uplatňuje náhradu trov konania.
2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutých rozhodnutí a z ďalších príloh ústavnej sťažnosti vyplýva nasledovný stav veci:
3. Sťažovateľ sa žalobou doručenou Okresnému súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) 23. februára 2009 domáha náhrady za užívanie nehnuteľnosti – pozemku na parcele KN C [REDAKOVANÉ], evidovaného na LV č. [REDAKOVANÉ], k. ú. [REDAKOVANÉ], ktorého je sťažovateľ vlastníkom a na ktorom je

postavený bytový dom vo vlastníctve žalovaných. Predmetom konania je náhrada za užívanie nehnuteľnosti sťažovateľa za obdobie od 23. februára 2007 do 20. februára 2009. Okresný súd rozsudkom č. k. 28C/51/2009 z 28. mája 2014 žalobu zamietol. V odôvodnení rozsudku konštatoval, že sťažovateľ je vlastníkom nehnuteľnosti – pozemku od roku 2007, pričom bytový dom bol na predmetnom pozemku postavený v 70-tych rokoch a nepredstavuje neoprávnenú stavbu. Pokiaľ vlastník bytového domu nebol aj vlastníkom pozemku, k pozemku vzniklo právo zodpovedajúce vecnému bremenu podľa § 23 ods. 5 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 182/1993 Z. z.“) Toto právo vzniklo zo zákona a je zapísané v katastri nehnuteľností. Nejde preto o neoprávnené užívanie nehnuteľnosti sťažovateľa zo strany žalovaných. Náhrada za nútené obmedzenie vlastníckeho práva požadovaná sťažovateľom je iba inak formulovanou náhradou v zmysle zákona č. 182/1993 Z. z. Majetkovým právom v tomto prípade je finančná náhrada za zriadenie vecného bremena a vzťahuje sa na vlastníka pozemku zaťaženého stavbou, vznik tohto nároku však nie je možné posudzovať samostatne u každého nového vlastníka zaťaženého pozemku, vzťahuje sa len na pôvodnú vlastníčku nehnuteľnosti, na ktorej sa nachádza bytový dom. K vzniku zákonného bremena vo vzťahu k nehnuteľnosti došlo, avšak nie v čase vlastníctva sťažovateľa, ale v čase jeho právnej predchodkyne, keďže navrhovateľ nadobudol vlastnícke právo v roku 2007 a zákon, ktorý zriadil toto vecné bremeno, je z roku 1993. Premlčacia doba na uplatnenie nároku začala plynúť od účinnosti zákona č. 182/1993 Z. z., teda 1. septembra 1993 a v zmysle § 100 Občianskeho zákonníka uplynula 1. septembra 1996. Žaloba bola podaná v roku 2009, teda po uplynutí premlčacej doby a v dôsledku dôvodne vznesenej námietky premlčania žalovanými súd žalobe nemohol vyhovieť.

4. Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, v ktorom namietal, že okresný súd dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozsudok okresného súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Namietal, že tvrdenie, že náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva vecným bremenom môže byť iba jednorazová, nemá absolútne žiadnu oporu v zákone, nárok nie je premlčaný. Námietka premlčania vznesená žalovanými je v rozpore s dobrými mravmi a okresný súd nedal odpoveď na podstatné námietky sťažovateľa.

5. Krajský súd rozsudkom č. k. 8Co/165/2014 z 19. apríla 2017 návrh sťažovateľa na prerušenie konania zamietol, rozsudok okresného súdu potvrdil a sťažovateľovi uložil povinnosť nahradiť žalovaným trovy odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Konštatoval, že na pozemku sťažovateľa viazne vecné bremeno, ktoré vzniklo podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z., a teda žalovaní neužívajú pozemok sťažovateľa bezdôvodne. Krajský súd sa stotožnil so záverom okresného súdu o premlčaní nároku, pričom v tomto smere poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a súdov Slovenskej republiky č. 8/2016, a to rozsudok najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 49/2014 zo 14. apríla 2016. Rozhodnutie ústavného súdu č. k. PL. ÚS 42/2015 z 12. októbra 2016 nie je v tomto prípade aplikateľné, pretože ústavný súd rozhodoval o protiústavnosti iných právnych predpisov, nie zákona č. 182/1993 Z. z. Z rozhodnutia navyše vyplýva, že nie je vylúčené, aby odplata za vzniknuté vecné bremeno bola len jednorazová. Námietka premlčania vznesená žalovanými nie je v rozpore s dobrými mravmi, žalovaní len využili právo, ktoré im zo zákona vyplýva. V predmetnej veci sa rozhodovalo o práve na náhradu za zásah do vlastníctva vecným bremenom a pri deficite právnej úpravy mohol vlastník o takúto náhradu požiadať už od účinnosti

zákona, ktorý vecné bremeno zriadil. Na to, aby sa mohla náhrada uplatniť, sa od dotknutého vlastníka nevyžadovala nijaká doba trvania vecného bremena. Právo sa dalo uplatniť hneď v prvý deň účinnosti zákona, a to nielen za časť, ale za úplný a kompletný zásah do vlastníctva, ktorý sa aj podľa oceňovacích predpisov v aplikačnej praxi súdov bežne vypočítava (oceňuje) jednou sumou [vyhláška č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku, príloha č. 3, časť F2 písm. a) – výpočet všeobecnej hodnoty vecného bremena sa vykoná tak, že práva spojené s nehnuteľnosťou sa odhadnú tak, že sa zistí výhoda, ktorú tieto práva prinášajú oprávnenému (vlastníkovi) v období jedného roka a hodnota tejto výhody sa násobí pri právach časovo neobmedzených dvadsiatimi; pri právach časovo obmedzených počtom rokov, počas ktorých má právo ešte trvať, najviac však dvadsiatimi]. Ak sa dá stotožniť s menšinovým názorom (rozsudok krajského súdu bol prijatý senátom v pomere hlasov 2 : 1, pozn.), tak len v otázke, že zákon pri zriadení vecného bremena spoločenské vzťahy o náhrade neupravil. Rozhodne ich však nestanovil v rovine práva na opakujúce plnenie pri kumulatívnom splnení podmienky dlhého trvania zásahu.

6. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci krajským súdom s poukazom na § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Najvyšší súd uznesením č. k. 8Cdo/30/2018 z 29. októbra 2019 dovolanie sťažovateľa odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP. Najvyšší súd dospel k záveru, že tvrdenie sťažovateľa, podľa ktorého rozhodnutie krajského súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho ešte nebola vyriešená, je neopodstatnené. Najvyšší súd v odôvodnení svojho uznesenia okrem iného uviedol: *«Dovoláním žalobcu napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na právnom závere, že žalobcom uplatnené právo na „odplatu“ (náhradu za obmedzenie jeho vlastníckeho práva) sa premlčalo, pretože toto právo vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti zákona č. 182/1993 Z.z., teda k 1. septembru 1993, akým subjektom žalobca, ako ďalší vlastník zaťaženého pozemku, nie je. Podľa dovolacieho súdu právnou otázkou v zmysle § 421 ods. 1 CSP nie je otázka, či sa odvolací súd vzhľadom na nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 42/2015 a uznesenie ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 35/2015 nemal odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, resp. či existuje také ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré by bránilo považovať náhradu za obmedzenie vlastníckych práv zákonným vecným bremenom podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z.z. za náhradu vo forme opakujúceho sa plnenia.»* Najvyšší súd konštatoval, že právna otázka, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, bola v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu už vyriešená, a to v rozsudku najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 49/2014 zo 14. apríla 2016 (ktorý bol aj publikovaný v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 73/2016), a rovnako aj v rozsudku č. k. 7 Cdo 26/2014 z 24. marca 2015. V zmysle týchto rozhodnutí právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona. Na záveroch vyslovených v predmetných rozhodnutiach najvyššieho súdu nič nemení ani nález ústavného súdu č. k. PL. ÚS 42/2015 z 12. októbra 2016. Najvyšší súd vo vzťahu k uvedenému dôvodil, že *«... predmetný nález nie je možné aplikovať na daný prípad, pretože nejde o skutkovo a právne totožné veci a mnohé citácie z tohto nálezu sú vytrhnuté z kontextu celého nálezu. Citovaný nález zdôrazňuje, že otázka, či primeraná náhrada za nútené obmedzenie vlastníctva má byť jednorazová, je meritórna otázka; právne názory ústavného súdu*

na meritórne otázky ústavnosti získajú záväznosť pro futuro vtedy, ak sa ústavný súd k nim vyjadrí v merite sporu. Záväznosť pro futuro je predurčená podstatou právnej argumentácie v merite sporu (časť V., bod 68 nálezu). Vo veci riešenej nálezom strany viedli spor o to, či primeraná náhrada ustanovená zákonom č. 657/2004 Z. z. o tepelnej energetike splňa ústavné požiadavky kladené na podmienku primeranej náhrady. Otázku, či primeraná náhrada za nútené obmedzenie vlastníctva podľa uvedeného zákona má byť jednorazová alebo či môže byť aj opakovaná, riešil ústavný súd s prihliadnutím na okolnosti konkrétneho prípadu („v okolnostiach prípadu“ - pozri napr. body 69. 70. 77. 87 a ďalšie nálezu). Z citovaného nálezu ani zo žiadneho predpisu vyššej či nižšej právnej sily však v žiadnom prípade nemožno vyvodit', že by závery uvedené v citovanom náleze sa vzťahovali aj na náhradu za nútené obmedzenie vlastníka pozemkov zaťažených vecným bremenom zriadeným podľa zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, ktorý sa naostatok vo svojom ustanovení § 23 ods. 5 nezmieňuje o žiadnej forme náhrady.».

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta arbitrárnosť napadnutých rozhodnutí krajského súdu a najvyššieho súdu, nesprávne právne posúdenie veci všeobecnými súdmi, nedostatočné odôvodnenie napadnutých rozhodnutí. Sťažovateľ uvádza, že v konaní pred všeobecnými súdmi sa nedomáhal jednorazovej náhrady za zriadené vecné bremeno, ako to nesprávne uviedli a posudzovali konajúce súdy, s tým, že jeho nárok je premlčaný, ale domáhal sa náhrady za nútené obmedzenie vlastníckeho práva, a to za vymedzené časové obdobie. Keďže pozemok pod bytovým domom nebol vyvlastnený a sťažovateľ ako jeho vlastník v žalovanom období bol obmedzený v jeho užívaní, má právo požadovať od žalovaných ako spoluvlastníkov bytového domu opakované platby „primeranej náhrady“ za nútené obmedzenie vlastníckeho práva v danom čase. Súdny učinili nesprávny, ústavne nekonformný výklad § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z., ktorý je v rozpore s čl. 20 ods. 4 ústavy. Tvrdenia súdov o jednorazovosti náhrady, počiatku plynutia premlčacej doby a o premlčaní sťažovateľovho nároku nemajú oporu v zákone. Vecné bremeno podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. nepredstavuje jednorazové obmedzenie vlastníka pozemku, ale trvajúci stav. Logicky potom vlastník pozemku zaťaženého vecným bremenom má právo žiadať náhradu za každý deň, po ktorý obmedzenie jeho vlastníckeho práva existuje. Premlčacia doba môže začať plynúť najskôr deň nasledujúci po každom dni, v ktorom bol vlastník obmedzený vo svojich vlastníckych právach. Sťažovateľ v priebehu konania poukazoval na skutočnosť, že v predmetnej právnej veci neexistuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré by bránilo priznať náhradu za obmedzenie vlastníckych práv zákonným vecným bremenom podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. vo forme opakujúceho sa plnenia. S týmto argumentom sa súdy nevyrovnali. Je nelogické, aby v prípade obmedzenia zákonným vecným bremenom v zmysle zákona č. 182/1993 Z. z. nemal dotknutý vlastník pozemku nárok na opakované platby primeranej náhrady počas trvania obmedzenia iba preto, že zákon neurčil, kto a ako je povinný definitívne vysporiadať vzťahy medzi pozemkami súkromných vlastníkov, na ktorých stoja bytové domy, a vlastníkmi predmetných bytových domov. Krajský súd a hlavne najvyšší súd sa nezaoberali aplikáciou právnych záverov ústavného súdu vyslovených v náleze sp. zn. PL. ÚS 42/2015. Pokiaľ by bol úmysel zákonodarcu stanoviť v prípade vecného bremena podľa zákona č. 182/1993

Z. z. jednorazovú náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva majiteľa pozemku zastavaného stavbou bytového domu, bol by tak učinil priamo v zákone. Na podporu svojej argumentácie sťažovateľ poukázal na rozhodnutia všeobecných súdov týkajúce sa náhrady podľa zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákona č. 639/2004 Z. z. o Národnej diaľničnej spoločnosti a o zmene a doplnení zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov, ako aj na ďalšie početné rozhodnutia krajských súdov, najvyššieho súdu, ústavného súdu.

8. Podaním zo 6. júla 2020 sťažovateľ navrhol prerušenie konania o ústavnej sťažnosti z dôvodu, že „*Okresný súd Bratislava II dňa 08.06.2020 predložil Ústavnému súdu Slovenskej republiky návrh podľa čl. 125 Ústavy SR na vyslovenie nesúladu § 23 ods. 5 zák. č. 182/1993 Z. z. s Ústavou SR, pričom v konkrétnostiach návrhu považuje predmetné ustanovenie za rozporné s čl. 20 ods. 4 a čl. 13 ods. 4 v spojení s čl. 7 ods. 5 Ústavy SR. Návrh Okresného súdu Bratislava II je Ústavným súdom Slovenskej republiky vedený pod evidenčným číslom spisu Rvp 1244/2020. Nakoľko v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky č. Rvp 1244/2020 je predmetom ústavného prieskumu súladnosť ust. § 23 ods. 5 zák. č. 182/1993 Z. z. (o ktoré ustanovenie porušovatelia opreli právne posúdenie uplatneného nároku sťažovateľa pred všeobecnými súdmi) s Ústavou SR, sťažovateľ žiada ústavný súd o prerušenie predmetného konania v prejednávanej veci analogicky podľa ust. § 164 C.s.p., keďže na ústavnom súde prebieha konanie, ktoré má nepochybne podstatný význam pre rozhodnutie a právne posúdenie sťažnosti sťažovateľa v prejednávanej právnej veci a preto sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd rozhodol o prerušení konania o ústavnej sťažnosti do právoplatného skončenia konania vedeného na ústavnom súde pod sp. zn. Rvp 1244/2020.“.*

9. Sťažovateľ podaním z 8. októbra 2020 navrhol senátu ústavného súdu prejednávajúcemu jeho ústavnú sťažnosť, aby podal plénu ústavného súdu návrh na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy pre rozpor § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. s čl. 13 ods. 4 ústavy, čl. 20 ods. 4 ústavy, čl. 17 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie, čl. 1 dodatkového protokolu. Sťažovateľ tvrdí, že súdy konajúce v jeho veci podali neústavný výklad § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z., nesprávne sa priklonili k záverom rozhodnutia najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 49/2014 zo 14. apríla 2016. Tiež uvádza: „... *príslušný senát ústavného súdu, ktorý má podľa rozvrhu práce sťažnosť sťažovateľa prejednať, nemá oprávnenie posudzovať podanú sťažnosť sťažovateľa v časti predbežnej otázky o súlade ust. § 23 ods. 5 zák. č. 182/1993 Z. z. s ústavou, s ústavnými zákonmi a medzinárodnými zmluvami, keďže táto právomoc patrí výlučne plénu ústavného súdu (podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy), a teda je jeho povinnosťou, aby ako súd v zmysle čl. 130 ods. 1 písm. d) ústavy, návrhom inicioval začatie konania, o ktorom je príslušné rozhodovať plénum ústavného súdu a to obzvlášť v prípadoch, kedy je ústavný prieskum súladu zákona s ústavou potrebný, priam až nevyhnutný. Sťažovateľ je presvedčený, že pod pojem „súd“ (v zmysle čl. 130 ods. 1 písm. d) ústavy) spadá aj konajúci senát ústavného súdu, ktorý tak, či už z úradnej moci, či na podnet sťažovateľa v sťažnosti podľa čl. 127 ústavy, disponuje možnosťou podať návrh na začatie konania, na ktorého prejednanie a rozhodnutie je príslušné plénum ústavného súdu.“*

10. Podaním z 23. marca 2021 sťažovateľ požiadal, aby „*v prípade, ak konajúci senát ústavného súdu dospeje pri posudzovaní sťažovateľovej sťažnosti k totožnému právnomu názoru*

ako všeobecné súdy v tom, že primeraná náhrada za obmedzenie sťažovateľových vlastníckych práv za obmedzenie zákonným vecným bremenom podľa § 23 ods. 5 zák. č. 182/1993 Z. z. je jednorazová a nemá charakter opakovaného plnenia bez toho, aby tento názor podložili citáciou zákona alebo iného ustanovenia všeobecne záväzného právneho predpisu, aby pred rozhodnutím vo veci predložil plénu ústavného súdu návrh na zjednotenie odlišných právnych názorov podľa § 13 ods. 1 zák. č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde SR, nakoľko vyššie uvedený právny názor už ústavný súd vyriešil rozhodnutiami sp. zn. IV. ÚS 70/2011, sp. zn. III. ÚS 237/2009 a v neposlednom rade aj rozhodnutím sp. zn. PL. ÚS 42/2015“. Sťažovateľ je názoru, že rozhodnutie o charaktere náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva zákonným vecným bremenom podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. má nepochybne ústavnoprávnu relevanciu v zmysle čl. 20 ods. 4 ústavy.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta, že napadnutý rozsudok krajského súdu a uznesenie najvyššieho súdu sú arbitrárne, súdy vec nesprávne právne posúdili, pričom nereagovali na všetky jeho podstatné námietky týkajúce sa otázky opakujúcej sa finančnej náhrady za vecné bremeno zriadené podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. a otázky premlčania.

III.1. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu:

12. Ešte pred posúdením námietok sťažovateľa ústavný súd považoval za žiaduce poukázať na svoju konštantnú judikatúru, v ktorej opakovane poukazuje na to, že nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z ústavného postavenia ústavného súdu vyplýva, že jeho úlohou pri rozhodovaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

13. Z toho vyplýva, že ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii právneho predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení tohto právneho predpisu, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

14. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu základné právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie zaručuje každému právo na prístup k súdu, ako aj konkrétne procesné garancie v konaní pred ním (I. ÚS 26/94). Ochrany základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy

(resp. podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) sa možno domáhať v mediách a za podmienok ustanovených vykonávacími zákonmi (napr. III. ÚS 124/04).

15. Ústavou zaručené základné právo na súdnu ochranu vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a tiež aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neznamenajú právo na úspech v konaní pred všeobecným súdom a nemožno ich účelovo chápať tak, že ich naplnením je len víťazstvo v takomto spore (II. ÚS 21/02, IV. ÚS 277/05).

16. Vychádzajúc z uvedených právnych názorov, ústavný súd na účely posúdenia opodstatnenosti sťažnosti preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu.

17. Na prvom mieste ústavný súd zdôrazňuje, že samotný nesúhlas sťažovateľa so záverom krajského súdu (resp. okresného súdu ako prvoinštančného súdu) nemôže viesť k záveru o porušení jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a tiež práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

18. Argumenty uvedené v odôvodnení rozsudku krajského súdu, ktoré viedli krajský súd k rovnakým právnym záverom, aké vyslovil okresný súd v odvolaní napadnutom rozsudku, že v danej veci ide o finančnú náhradu za vznik vecného bremena, ktoré je jednorazovou náhradou, a že nárok vo forme náhrady peňažného plnenia za užívanie nehnuteľnosti je nepochybne právom majetkovej povahy, ktoré podlieha premlčaniu v trojročnej premlčacej dobe, sú podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovateľné a nesignalizujú, že napadnutým rozsudkom krajského súdu mohlo dôjsť k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a tiež práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

19. Primárnou úlohou ústavného súdu v konaniach o sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy nie je podávať výklad podústavného práva. Ústavný súd v konaní o ústavnej sťažnosti rozhoduje iba o tom, či výklad podústavného práva, z ktorého vychádzal všeobecný súd pri svojom rozhodovaní, ako aj uplatnenie podústavného práva všeobecným súdom sú v súlade so základnými právami a slobodami sťažovateľa.

20. Z ústavnoprávneho hľadiska niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery obsiahnuté v rozsudku krajského súdu, ktorý je dostatočne odôvodnený. Pretože namietané rozhodnutie krajského súdu nevykazuje znaky svojvôle a je dostatočne odôvodnené na základe jeho vlastných myšlienkových postupov a hodnotení, ústavný súd nie je oprávnený ani povinný tieto postupy a hodnotenia nahrádzať (podobne aj I. ÚS 21/98, III. ÚS 209/04), a tak nemá dôvod zasiahnuť do právneho názoru krajského súdu.

21. Rovnaké závery napokon vyplývajú aj z aktuálnych rozhodnutí všeobecných súdov, ktoré sú odrazom ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít tak, ako to vyžaduje princíp právnej istoty vyjadrený v čl. 2 ods. 2 CSP. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje najmä na zjednocujúci záver najvyššieho súdu uverejnený v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 8/2016 ako rozhodnutie pod č. 73 (odvoláva sa naň aj krajský súd vo svojom rozhodnutí), v ktorom sa uvádza: „Právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona (1. septembra 1993). Z predmetného ustanovenia nevyplýva ďalšiemu vlastníkovi zaťaženého pozemku právo na náhradu

za pretrvávajúce obmedzenie jeho vlastníckych práv“ (rozsudok najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 49/2014 zo 14. apríla 2016).

22. Ústavný súd vo vzťahu k množstvu rozhodnutí všeobecných súdov a ústavného súdu, ktorými sťažovateľ odôvodňuje svoju ústavnú sťažnosť, uvádza, že právne názory v nich vyjadrené nie je možné aplikovať na vec preskúmanú v tomto konaní, pretože nejde o skutkovo a právne totožné veci a mnohé citácie z týchto rozhodnutí sú iba vytrhnuté z kontextu celého rozhodnutia.

23. Na právnych záveroch krajského súdu nič nemení ani nález ústavného súdu č. k. PL. ÚS 42/2015 z 12. októbra 2016, v ktorého výroku (bod 1 výroku) sa uvádza, že *«Ustanovenia § 10 ods. 5 druhá, tretia a štvrtá veta, § 10 ods. 9, § 10 ods. 10 prvá a tretia veta a § 10 ods. 12 prvá, druhá a štvrtá veta zákona č. 657/2004. o tepelnej energetike v znení neskorších predpisov rozsahu, v akom sa v týchto ustanoveniach používa slovo „jednorazová“ v slovnom spojení „primeraná jednorazová náhrada“ nie sú v súlade s čl. 20 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a s čl. 1 Dodatkového protokolu k dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd»*. Nemožno stotožňovať právnu úpravu obsiahnutú v zákone č. 657/2004 Z. z. o tepelnej energetike v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o tepelnej energetike“), ktorý upravoval primeranú jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena a náhradu za vecné bremeno upravené v § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov, keďže upravuje rozličné právne situácie, ktoré vyjadrujú rôznu formu i mieru obmedzenia v užívaní nehnuteľností. Kým pri obmedzení vlastníckeho práva podľa zákona o tepelnej energetike sa poskytuje náhrada za výmeru, v ktorej je vlastník obmedzený pri užívaní nehnuteľnosti v dôsledku uplatnenia zákonného vecného bremena držiteľom povolenia, a to pri výkone práv a povinností podľa § 10 ods. 1 zákona o tepelnej energetike, ktorých rozsah a frekvenciu nemožno vopred určiť, pri právnej úprave zákona č. 182/1993 Z. z. vzniká k pozemku právo zodpovedajúce vecnému bremenu, ak vlastník domu nie je vlastníkom pozemku, teda rozsah vecného bremena je určiteľný už pri jeho vzniku, t. j. od nadobudnutia účinnosti zákona 1. septembra 1993.

24. O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06, III. ÚS 79/2012).

25. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd zastáva názor, že medzi rozsudkom krajského súdu a obsahom sťažovateľom označeného základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako zjavne neopodstatnenú.

III.2. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu:

26. Ústavný súd uvádza, že všeobecný súd v zásade nemôže porušiť základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ak koná vo veci v súlade s procesnoprávnymi predpismi upravujúcimi jeho postup v civilnom sporovom konaní. Takýmto predpisom je aj Civilný sporový

poriadok. Právo na súdnu ochranu sa v civilnom sporovom konaní účinne zaručuje vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, čo platí pre všetky konania vrátane dovolacích (§ 419 a nasl. CSP).

27. Sťažovateľ proti rozsudku krajského súdu podal dovolanie z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci krajským súdom s poukazom na § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Uznesením najvyššieho súdu bolo dovolanie sťažovateľa odmietnuté pre jeho neprípustnosť, pričom ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala jeho svojvoľný postup (v medziach posudzovanej prípustnosti dovolania), ktorý by nemal oporu v zákone.

28. Vychádzajúc z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu (bod 6 odôvodnenia uznesenia ústavného súdu), ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd sa v napadnutom uznesení zaoberal a ústavne akceptovateľným spôsobom aj vyrovnal s námietkami sťažovateľa týkajúcimi sa posúdenia otázky náhrady za obmedzovanie vlastníckeho práva. Právny názor vyslovený najvyšším súdom v napadnutom uznesení má podľa ústavného súdu racionálny základ, a je preto legitímny a z ústavného hľadiska akceptovateľný. Najvyšší súd dostatočne ozrejmil myšlienkové pochody, ktoré ho viedli k odmietnutiu dovolania sťažovateľa, a preto jeho závery vyslovené v danej veci nemožno kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, ale ako také, ktoré v posudzovanom prípade sú v súlade s obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Neexistuje ústavne relevantný dôvod na to, aby ústavný súd svojím rozhodnutím do napadnutého uznesenia najvyššieho súdu zasahoval, pretože jeho odôvodnenie nesignalizuje takú príčinnú súvislosť s označenými právami sťažovateľa, ktorá by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne zakladala dôvod na vyslovenie ich porušenia.

29. Keďže ústavný súd nezistil možnosť porušenia sťažovateľovho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.3. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu uznesením najvyššieho súdu a rozsudkom krajského súdu:

30. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a podľa čl. 11 ods. 1 listiny, ako aj práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu uznesením najvyššieho súdu a rozsudkom krajského súdu odvíja od namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Keďže ústavný súd nedospel k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol, v takom prípade nemohlo dôjsť ani k porušeniu sťažovateľom označených vlastníckych práv.

31. Na základe uvedeného ústavný súd aj v tejto časti ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

32. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi uplatnenými v ústavnej sťažnosti (zrušenie napadnutého rozsudku krajského súdu a napadnutého uznesenia najvyššieho súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie, priznanie náhrady trov konania).

III.4. K procesným návrhom sťažovateľa:

33. K návrhu sťažovateľa na prerušenie konania o predmetnej ústavnej sťažnosti do skončenia konania vedeného na ústavnom súde pod sp. zn. Rvp 1244/2020 ústavný súd uvádza, že výrok ústavného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. Rvp 1244/2020, či už o súlade alebo o nesúlade § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. s čl. 20 ods. 4 a čl. 13 ods. 4 v spojení s čl. 7 ods. 5 ústavy by nemal vplyv na napadnuté rozhodnutie krajského súdu a najvyššieho súdu, ktorých úlohou v súlade so žalobným petitom nebolo rozhodnúť o existencii, resp. neexistencii vecného bremena, ale ich úlohou bolo rozhodnúť, či sťažovateľovi prináleží alebo neprináleží ním požadovaná finančná náhrada za obmedzenie vlastníckeho práva a či je táto náhrada jednorazová alebo má charakter opakujúceho sa plnenia a či je alebo nie je premlčaná. Ústavný súd preto, vychádzajúc z § 61 ods. 3 zákona o ústavnom súde, nezistil dôvod na prerušenie konania o ústavnej sťažnosti sťažovateľa.

34. Čo sa týka návrhu sťažovateľa, aby senát ústavného súdu podal návrh na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy, k tomuto ústavný súd konštatuje, že návrh na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy môžu podať len subjekty taxatívne uvedené v § 74 zákona o ústavnom súde a senát ústavného súdu podľa súčasnej platnej a účinnej právnej úpravy nie je aktívne procesne legitimovaný na podanie návrhu na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy (čl. XXVIII bod 41 zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva, ktorý novelizuje § 74 zákona o ústavnom súde tak, že zakotvuje aktívnu legitimáciu senátu ústavného súdu na podanie návrhu na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy, nadobúda v zmysle čl. XXX zákona č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva účinnosť až 1. januára 2025). Navyše ústavný súd uvádza, že vo veci sťažovateľa už v minulosti bol podaný návrh (zo strany krajského súdu) na vyslovenie nesúladu § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. s čl. 20 ods. 4 ústavy, pričom tento bol uznesením ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 14/2016 odmietnutý, keď ústavný súd dospel k záveru, že akýkoľvek výrok ústavného súdu, či už o súlade alebo o nesúlade § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov s čl. 20 ods. 4 ústavy, nebude mať vplyv na rozhodnutie všeobecných súdov v tejto veci.

35. Vo vzťahu k návrhu sťažovateľa, aby senát ústavného súdu prejednávajúci predmetnú ústavnú sťažnosť podal plénu ústavného súdu návrh na zjednotenie právnych názorov senátov ústavného súdu, ústavný súd uvádza:

36. Nálezom sp. zn. IV. ÚS 70/2011 ústavný konštatoval porušenie sťažovateľovho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a tiež jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu nevyrovnania sa krajského súdu s podstatnými odvolacími námietkami sťažovateľa a z tohto hľadiska vyhodnotil v namietanej časti rozsudok krajského súdu ako nepreskúmateľný a nezodpovedajúci požiadavkám vyplývajúcim z obsahu základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie. Ústavný súd sa v náleze nevyjadroval k otázke, či náhrada za vecné bremeno, ktoré vzniklo v zmysle § 23 ods. 5 zákona, má mať podobu jednorazového alebo opakujúceho sa plnenia, ani k otázke premlčania tejto

náhrady. Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa zaručeného mu čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 11 ods. 1 a 4 listiny a práva zaručeného mu čl. 1 dodatkového protokolu ústavný súd uviedol, že v nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a zrušením dotknutej časti napadnutého rozsudku sa otvára priestor na to, aby sa krajský súd sám vyrovnal s ochranou uvedených práv hmotného charakteru, a preto v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhoviel.

37. Vo vzťahu k nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 237/09 ústavný súd uvádza, že rozhodnutie všeobecného súdu napadnuté ústavnou sťažnosťou sa netýkalo obmedzenia vlastníckeho práva k pozemkom, na ktorých stojí bytový dom. Pokiaľ ústavný súd v odôvodnení nálezu okrem iného uviedol, že „... *pri nútenom obmedzení možno uvažovať o opakovaných platbách primeranej náhrady počas trvania núteného obmedzenia*“, išlo o všeobecné konštatovanie bez vzťahu ku konkrétnym okolnostiam (a najmä nie vo vzťahu k obmedzeniu vlastníckeho práva k pozemku, na ktorom stojí bytový dom), pričom z konštatovania ústavného súdu nevyplýva, že za akékoľvek nútené obmedzenie vlastníckeho práva bez ďalšieho patrí náhrada v podobe opakujúcich sa platieb. Ústavný súd v predmetnom náleze dospel k záveru o porušení označených práv podľa ústavy a listiny z dôvodu, že napadnutý rozsudok všeobecného súdu nedal odpoveď na nastolené otázky, teda rozsudok nebol náležite odôvodnený.

38. Pokiaľ ide o nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 42/2015, ústavný súd opakovane uvádza, že nemožno stotožňovať právnu úpravu obsiahnutú v zákone o tepelnej energetike, ktorý upravoval primeranú jednorazovú náhradu za zriadenie vecného bremena a náhradu za vecné bremeno upravené v § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov, keďže upravuje rozličné právne situácie, ktoré vyjadrujú rôznu formu obmedzenia v užívaní nehnuteľností (pozri aj bod 24 odôvodnenia). Navyše, predmetné rozhodnutie ústavného súdu je rozhodnutím pléna ústavného súdu, nie senátu ústavného súdu, preto pri tomto ani neprichádza do úvahy aplikácia § 13 zákona o ústavnom súde, ktorý upravuje zjednocovanie právnych názorov senátov ústavného súdu.

39. Z uvedeného je zrejmé, že v rozhodnutiach ústavného súdu, na ktoré sťažovateľ v návrhu týkajúcom sa zjednotenia právnych názorov senátov ústavného súdu poukazoval, ústavný súd nezaujal v merite veci právny názor k povahe náhrady za vecné bremeno, ktoré vzniklo podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z., a jej premlčaniu. Vzhľadom na skutočnosť, že v predmetnom prípade nejde o situáciu, keď by senát ústavného súdu v rámci svojej rozhodovacej činnosti dospel k právnemu názoru odlišnému od právneho názoru vyjadreného už v rozhodnutí niektorého zo senátov ústavného súdu, nebol dôvod predkladať plénu ústavného súdu návrh podľa § 13 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. apríla 2021

Robert Šorl
predseda senátu